

Hierna volgend
artikel is
afkomstig uit:

**Doelstelling van
De Levende Natuur**

Het informeren over onderzoek,
beheer en beleid op het gebied
van natuurbehoud en natuurbeheer,
die van belang zijn voor Nederland
en België.

De artikelen zijn vooral gebaseerd
op eigen ecologisch onderzoek,
ervaring of waarneming van de
auteurs.

De Levende Natuur verschijnt
6x per jaar, waaronder ten minste
één themanummer.

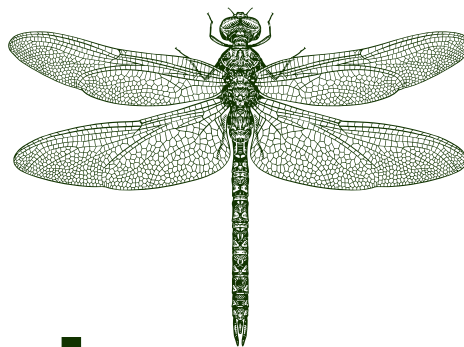
**U kunt zich abonneren
via onze website:**

www.delevendenatuur.nl

of deze bon opsturen naar:

Abonnementenadministratie
De Levende Natuur
Antwoordnummer 7086
3700 TB Zeist

Tel. 085 0407400
administratie@delevendenatuur.nl

De Levende Natuur

Vakblad voor natuurbehoud en -beheer

Ja, ik wil graag een abonnement op De Levende Natuur

naam: _____

adres: _____

postcode: _____

woonplaats: _____

telefoon: _____

e-mail: _____

**Ik machtig De Levende Natuur om het
abonnementsgeld af te schrijven van rekening:**

IBAN: _____

naam: _____

plaats: _____

datum: _____ handtekening: _____

Graag aankruisen:

- ☐ **proefabonnement:** € 16,90 (2 nummers)
- ☐ **Jaarabonnement 1e jaar particulier:** € 29,95 (6 nummers) i.p.v. € 49,90
- ☐ **instelling/bedrijf:** € 99,90
- ☐ **student/promovendus:** € 21,90 *
- ☐ **Digitaal jaarabonnement 1e jaar:** voor slechts € 29,95 (i.p.v. € 42,95)

* (max. vier jaar; graag kopie college- of PhD kaart bijvoegen)

Na vier jaar gaat dit abonnement automatisch over in een regulier abonnement.

**De prijsontwikkeling kan het stichtingsbestuur dwingen de tarieven
aan te passen. Tevens bent u gerechtigd om uw bank opdracht te geven
het bedrag binnen 30 dagen terug te boeken.**

Sluiten plekken paalkamperen is een aderlating

Wildkamperen is verboden in Nederland. Paalkamperen mag wel, maar wordt steeds lastiger nu Staatsbosbeheer er zeventien heeft opgeheven. De Wageningse onderzoekers Niels Rensen en Koen Arts roepen op de overgebleven paalkampeerplekken te behouden, nu Staatsbosbeheer zeventien plekken heeft opgeheven. “Paalkamperen levert een zeer intense natuurervaring op”.

Tekst **Niels Rensen, Koen Arts**

Rommel, onopgeruimde toiletresten, harde muziek, hangjongeren en meer tentjes dan toegestaan... In 2020 was voor Staatsbosbeheer de maat vol en besloot het hun zeventien paalkampeerplekken te sluiten. Op het eerste gezicht een logisch besluit, vanwege die respectloze gebruikers, maar het wekte ook woede en teleurstelling op bij de fanatieke, respectvolle paalkampeers, die hun emoties via social media en internetfora ventileerden. Een terugkerende reactie was dat er in Nederland al nauwelijks mogelijkheden zijn om back-to-basic in de natuur te kamperen – wildkamperen is immers verboden – en dat het nu nóg moeilijker werd gemaakt. Blijkbaar is er een vraag naar dit soort vormen van natuurrecreatie, terwijl het in Nederland in toenemende mate problematisch is om ze te beoefenen. Een belangrijke vraag die naar boven kwam drijven, was waarom die fanatieke, respectvolle gebruikers nou zo graag gingen paalkamperen. Omdat hierover in de wetenschap weinig te vinden was, onderzochten we de motieven voor het paalkamperen.

Stap terug

Eerst een stap terug. Wat is paalkamperen precies? Sinds de jaren negentig zijn er op verschillende plekken in Nederland door Staatsbosbeheer, scoutingorganisaties en Lionsclubs palen geplaatst, midden in de natuur ①. Rond deze palen is het toegestaan om een trekkerstentje op te zetten en te overnachten, vandaar de term ‘paalkamperen’. Rond iedere paal mogen

maximaal drie tenten staan, voor maximaal 72 uur. Er zijn geen voorzieningen – soms een waterpomp of picknickbankje, maar geen toilet en elektriciteit – en het overnachten is gratis. Het precieze aantal is nooit formeel geregistreerd, maar naar schatting waren er voorafgaand aan het besluit van Staatsbosbeheer zo’n dertig paalkampeerlocaties, waarvan zeventien van Staatsbosbeheer ②.

Waarom respectvolle gebruikers graag paalkamperen, was dus niet duidelijk in de literatuur. Ons onderzoek, uitgevoerd door 23 paalkampeers te interviewen, leverde maar liefst 48 motieven op, waarvan er vijf genoemd werden door iedere deelnemer: 1. Autonomie/Leiderschap; 2. Van de natuur genieten; 3. Het ontsnappen aan drukte uit je persoonlijke of sociale leven; 4. Het ontsnappen aan fysieke drukte (met

① De spelregels van het paalkamperen. (Foto: Cor de Kock)

name omgevingsprikkels) en 5. De combinatiemogelijkheid met andere natuurrecreatievormen. Daarnaast bleken zes andere motieven ook belangrijk, omdat ze ook genoemd werden door meer dan 75 % van de deelnemers: 6. Het gebruiken van materiaal of uitrusting; 7. Samenzijn met gelijkgestemden; 8. Bepaalde doelen behalen/een stimulerende ervaring hebben; 9. Buiten zijn; 10. Leren; en 11. De geprefereerde kampeervorm. In totaal vonden we dus elf belangrijke motieven, die duidelijk maken dat paalkamperen om veel én veelzijdige redenen wordt beoefend. Toen we die resultaten naast andere onderzoeken over kamperen en natuurrecreatie legden, bleek bovendien dat paalkamperen een unieke natuurrecreatievorm is: in geen van de andere studies kwamen dezelfde elf belangrijke motieven naar voren.

Unieke recreatievorm

Dat paalkamperen een veelzijdige en unieke natuurrecreatievorm is, was een interessante eerste conclusie. Echter, bij verdieping in het tweede motief 'Van de natuur genieten', werd duidelijk wat de onderscheidende waarde van paalkamperen echt is. Het onderzoek liet namelijk zien dat paalkamperen een zeer intense natuurbeleving en -ervaring oplevert, die mensen laat beseffen hoe belangrijk en mooi de natuur is. Zoals de deelnemers vertelden, kan men tijdens het paalkamperen de natuur van zeer dichtbij ervaren, waaronder wilde dieren en hun gedrag, planten (bijvoorbeeld het geruis van de bladeren), de sterrenhemel, uitzichten en landschappen. De geïnterviewden genoten ontzettend van vogelgeluiden en vogels die zeer dichtbij kwamen, maar ook van nachtelijke bezoeken van zoogdieren als herten en zwijnen. Ook noemden ze het in werking zien van de natuur, het gevoel onderdeel te zijn van een groter geheel en de ongereptheid op paalkampeerplekken. Daarnaast wilden ze experimenteren met bushcraft én gaf iedere deelnemer aan dat 'in het bos zijn' een motief was. Ten slotte is motief 11 ('De geprefereerde kampeervorm') veelzeggend: doordat ze bij paalkamperen de natuur van zó dichtbij kunnen ervaren, prefererden veel deelnemers paalkamperen boven andere kampeervormen.

2 Twee bezoekers van een voormalige paalkampeerterrein van Staatsbosbeheer. (Foto: Cor de Cock)

Kortom: paalkamperen levert een zeer intense natuurervaring op, en dat leidt ons tot de kern van dit betoog. Natuur en biodiversiteit in Nederland, en overal ter wereld, staan onder druk, en er is een grote groep mensen, waaronder kinderen, die niet of nauwelijks in de natuur komt. Uit wetenschappelijke literatuur blijkt dat verwaterde verbanden tussen mens en natuur een grondoorzaak zijn van de huidige milieucrisissen, terwijl herverbinding leidt tot milieuvriendelijke gedragsverandering. Daarom is het cruciaal om dit soort intense natuurervaringen blijvend mogelijk te maken. Dat dit via paalkamperen goed mogelijk is, en beter dan via andere kampeer- en natuurrecreatievormen, is gebleken in dit onderzoek. Bij het paalkamperen leer je over de natuur en haar kwetsbaarheid en wordt liefde voor de natuur aangewakkerd en bestendigd. Daarmee draagt paalkamperen mogelijk ook bij aan méér inzet voor natuurbehoud en -bescherming.

Het hoofd bieden

Dit in acht nemende, is het een aderlating dat Staatsbosbeheer zijn paalkampeerplekken heeft gesloten, en dat misschien meer organisaties dit voorbeeld zullen volgen. Staatsbosbeheer, en andere paalkampeerbeheerders die tegen dezelfde problematiek aanlopen, zouden er goed aan doen om op zoek te gaan naar manieren om de paalkampeerproblemen het hoofd te bieden, in plaats van de plekken te sluiten. Meer controle en handhaving, bijvoorbeeld door een zelfgeorganiseerd netwerk van vrijwilligers, een online registratie- en meldingssysteem, of het in het leven roepen van een kleine financiële vergoeding voor het overnachten – de oplossingen hoeven niet ingewikkeld te zijn.

Op basis van deze inzichten, en met inachtneming van de elf belangrijke motieven uit dit onderzoek, roepen we terreinbeheerders, overheden, private organisaties en particulieren op om de huidige, nog overgebleven paalkampeerplekken te behouden én voor méér paalkampeerplekken te zorgen in Nederland. ■

Niels Rensen, nielz_rensen@hotmail.com, Koen Arts

Wageningen University & Research, Forest & Nature Conservation Policy Group.

Literatuur

De literatuurlijst van dit artikel vindt u door deze QR-code te scannen, of bij de online versie van dit artikel: <https://delevendenatuurmagazine.nl/de-levende-natuur-nummer-03-2025/samenvatting-paalkamperen/>

PAALKAMPEREN

Literatuur

edepot.wur.nl/567971.

<https://besjournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/pan3.10117>

<https://link.springer.com/article/10.1007/s13280-022-01744-w>

<https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0013916508319745>

<https://link.springer.com/article/10.1007/s40362-014-0021-3>